

# De Financiële Prestaties van Duurzame Banken: een Ratioanalyse

ERASMUS UNIVERSITY ROTTERDAM  
Faculty of Economics of Business  
Marketing

Supervisor: Nel Hofstra

Name: Herman Veldhoen  
Student number: 0634514734  
E-mail address: 351208hv@eur.nl  
Study: Economics and Business Economics  
Thesis: Bachelor

## Inhoudsopgave

Introductie .....	3
Duurzaam banken .....	5
Introductie.....	5
Rol van Banken .....	5
Kenmerken duurzame banken .....	6
Typologie van bankieren en duurzaamheid.....	7
Defensief bankieren .....	8
Preventief bankieren .....	8
Offensief bankieren .....	8
Duurzaam bankieren .....	8
Aanwezige literatuur.....	10
Introductie.....	10
Sociale en financiële prestatie .....	10
Positieve relatie .....	10
Negatieve relatie .....	11
Neutrale relatie .....	11
Geen relatie .....	11
Sociale en financiële prestatie in de bankensector.....	12
Kwantitatief Onderzoek.....	15
Introductie.....	15
Data .....	15
Methodologie.....	15
Classificatie van ratio's .....	16
Winstgevendheid .....	16
Liquiditeit.....	17
Solvabiliteit.....	18
Resultaten.....	20
Winstgevendheid .....	20
Liquiditeit .....	23
Solvabiliteit .....	25
Conclusie .....	27
Discussie .....	29
Bibliografie.....	30
Artikelen:.....	30
Boeken: .....	32

Appendix.....	33
Tabel 1.....	33
Tabel 2.....	34
Tabel 3.....	35
Tabel 4.....	36

## Introductie

Sinds de jaren 70 van de twintigste eeuw wordt de mensheid meer en meer geconfronteerd met milieuproblemen als gevolg van zijn eigen handelen. Voorbeelden zijn het broeikaseffect, gat in de ozonlaag, schaarste van grondstoffen en de toename van de wereldbevolking. Het besef is ontstaan dat een verantwoorde houding ten opzichte van onze natuurlijke omgeving noodzakelijk is. Het boek *Silent Spring* van Rachel Carson wordt gezien als het begin van dit besef. Carson gaat in op de gevaren van chemische bestrijdingsmiddelen op het milieu wat zou leiden tot onafwendbare schade in ecologische evenwichten. Dit heeft tevens tot een kentering geleid in het eenzijdig denken over economisch groei. In toenemende mate is discussie ontstaan over de manier waarop natuurlijke hulpbronnen worden gebruikt binnen productieprocessen. Mishan 1976 kaartte in *Cost of Economic Growth* de neveneffecten van economische groei op het milieu aan.

De groeiende focus op schade aan het milieu resulteerde in de tweede wereldmilieuconferentie van 1982 en het daaruit voortgekomen Brundtland-rapport van 1987. Sindsdien is duurzaamheid niet meer weg te denken van de internationale politieke agenda. Dit rapport ziet armoede in het ene deel van de wereld en niet-duurzame consumptie en productie in het andere deel van de wereld als belangrijkste oorzaak van globale milieuproblemen. Door onderlinge samenhang tussen landen moet worden gestreefd naar duurzame ontwikkeling.

Het Brundtland-rapport (WCED, 1987, p. 37) definieert een duurzame ontwikkeling als volgt:

*Sustainable Development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs.*

Om dit te bereiken wordt in het rapport gesteld dat financiële instellingen een cruciale rol hebben. Een aantal banken, zogenaamde sociale of duurzame banken, vullen deze rol in door het financieren van projecten die bijdragen aan een duurzame ontwikkeling. Daarnaast worden milieuschadelijke projecten geweigerd of alleen gefinancierd wanneer aan zekere voorwaarden is voldaan. Dit brengt met zich mee dat niet altijd voor de meest winstgevende investeringsoptie kan worden gekozen (Jeucken, 2004). Dit

omdat de meest winstgevende optie vaak niet de meest duurzame is. De waarde van het bijdragen aan een duurzame ontwikkeling, de sociale of maatschappelijke prestatie, wordt belangrijker geacht. Daardoor is men bereid bedrijfsactiviteiten te stimuleren die hogere risico's of lagere winstmarges bevatten. Dit zou ten koste kunnen gaan van de financiële prestaties van een dergelijke bank. Het is de vraag of maatschappelijk verantwoord bankieren ook leidt tot goede financiële prestaties. Dit brengt mij bij de hoofdvraag van dit onderzoek:

**Wat is de invloed van duurzaam bankieren op de financiële prestatie, gemeten in winstgevendheid, liquiditeit en solvabiliteit, van een duurzame bank?**

Via een kwantitatief onderzoek bestaande uit een ratioanalyse van duurzame banken zal geprobeerd worden de hoofdvraag te beantwoorden. De invloed op winstgevendheid, liquiditeit en solvabiliteit zal elk afzonderlijk worden behandeld. Tevens wordt onderscheid gemaakt tussen ethische banken, in het bijzonder Europese banken, en banken in opkomende markten. Dit is vanwege het feit dat de 2 soorten duurzame banken verschillen in missie, grootte, structuur en markt waarin wordt geopereerd.

Dit onderzoek is relevant aangezien de literatuur omtrent de prestaties van duurzame of sociale banken erg gelimiteerd is. Een financiële ratio analyse van duurzame banken is nog niet eerder uitgevoerd.

De indeling van de scriptie is als volgt. Om de hoofdvraag beter te begrijpen beschrijft deel 2 wat een duurzame bank is en wat duurzaam bankieren inhoudt. Vervolgens geeft deel 3 eerder onderzoek op dit vakgebied weer. Om een antwoord te vinden op de hoofdvraag behandelt deel 4 de data en methodologie van het onderzoek. Deel 5 vervolgt met de resultaten en interpretaties van de analyse. Deel 6 sluit af met de conclusies en discussiepunten.

## Duurzaam banken

### Introductie

Door de recente financiële crisis is een negatief beeld ontstaan van commerciële banken. Veel banken werden nauw onderzocht op hun speculatieve gedrag op de financiële markten. Toen grote financiële instellingen ineens stortten, met als begin de val van Lehman Brothers, en de financiële crisis een feit was, werden de gevolgen voor de samenleving zichtbaar. Grote publieke reddingspakketten, gefinancierd door de belastingbetaler, waren noodzakelijk om banken te redden die beschouwd werden als “too big to fail”. In aanvulling hierop heeft onvoldoende toezicht en regelgeving van de overheid, gebrek aan transparantie, de bonuscultuur en complexe financiële producten bijgedragen aan het publieke wantrouwen in banken (Benedikter, 2011).

Het gebrek aan vertrouwen heeft ertoe geleid dat de focus op duurzaamheid en ethiek in de bankensector is toegenomen. Steeds meer banken proberen op innovatieve manieren vraag en aanbod van geld bij elkaar te brengen.

Jaren voor de financiële crisis focuste een kleine groep banken zich op duurzaamheid via traditionele bankactiviteiten. Dit beslaat het aannemen van deposito's en uitgeven van leningen met als doel het creëren van een duurzame toekomst. Zij dragen zo direct bij aan de reële economie, de tastbare economische bedrijvigheid, en zijn op een uitzondering na niet beursgenoteerd (Scheire & Maertelaere, 2009). Hierdoor wordt speculatief gedrag op de financiële markt ontweken en de transparantie bevorderd. Dergelijke banken worden sociale of duurzame banken genoemd.

### Rol van Banken

Banken zijn de belangrijkste financiële intermediairs tussen vragers en aanbieders van geld in een economie. Dit betreft met name het afstemmen van besparingen en investeringen. Jeucken (2004) beschrijft vier belangrijke functies van banken: transformeren van geld naar schaal, looptijd, plaats en risico's. Door middel van kredietverlening hebben zij indirect invloed op de economie, en creëren zij werkgelegenheid, economische ontwikkeling en economische groei. Sinds een bank kan beslissen in welk soort project of doeleind zij investeert, heeft zij ook invloed op de richting van die groei of ontwikkeling.

Tussen vragers en aanbieders van geld is echter sprake van informatie-asymmetrie, onder meer met betrekking tot milieudoelinden. Aangezien een bank de beschikking heeft over een grote hoeveelheid informatie omtrent bedrijfssectoren, regelgeving en ontwikkelingen is zij geschikt om een goede inschatting te maken van de milieurisico's van een project of bedrijf, en vermindert zij daarmee de informatie-asymmetrie tussen vraag en aanbod. Zodoende kan zij besluiten om milieuonvriendelijke bedrijven niet langer of tegen een hoger tarief te financieren (Jeucken, 1999). Milieuvriendelijke bedrijven kunnen gestimuleerd worden door een lager tarief. Dit noemt men tarief- of premiedifferentiatie. Op deze manier probeert een bank de houding van de betrokken relatie in een duurzame richting te krijgen (Jeucken, 2004). Zo heeft de bank indirect invloed door kredietverlening en de klant of het bedrijf directe invloed door middel van haar bedrijfsactiviteiten.

### Kenmerken duurzame banken

De focus in deze scriptie is gevestigd op banken die opereren via de eerder genoemde traditionele bank activiteiten gericht op duurzaamheid. Het is moeilijk om een exacte definitie van dergelijke sociale banken te geven aangezien zij verschillen in structuur, beleid, benadering van een sociale verandering en in het bijdragen aan een duurzame ontwikkeling (Benedikter, 2011). Daarom moet worden gekeken naar de overeenkomsten. De Clerck (2009) beschrijft als kernelement van sociaal bankieren het opereren volgens een "triple bottom line", ook wel Triple P methode, gedefinieerd als:

*"Three different standards to judge investment and lending opportunities that take into account three different criterions, all of them equally considered: People, Planet and Profit"*

Deze definitie geeft direct het belangrijkste verschil weer met conventionele banken die opereren volgen een "single bottom line", namelijk winst.

'Profit' heeft bij duurzame banken geen primair doel maar is noodzakelijk voor groei en ontwikkeling van de bank als geheel. Er kunnen geen verliezen ontstaan die de continuïteit van de bank in gevaar brengen. De voornaamste bron van winst is het verstrekken van leningen, aangezien dit de hoofdactiviteit van de bank is en het rendement voor dergelijke leningen hoog ligt.

Het aspect 'Planet' heeft betrekking op de bescherming en duurzaam gebruik van de beperkte natuurlijke hulpbronnen van de aarde. Daarnaast worden innovatieve substituten gestimuleerd om zo de productiviteit van het milieu in stand te houden. Het derde kenmerk 'People' betreft het reduceren van de sociale ongelijkheid in de wereld als geheel. Het Brundtland-rapport ziet dit als voornaamste reden voor globale milieuproblemen (WCED, 1987). Kansen, hulpbronnen en welvaart moeten in die mate verdeeld zijn dat elke burger toegang heeft tot minimale niveaus van voedsel, onderwijs, onderdak, veiligheid, mensenrechten en de mogelijkheid tot zelfontwikkeling.

Naast de Triple P methode is transparantie een waarde die karakteristiek is voor duurzame banken. Transparantie wordt nagestreefd door volledige openheid te geven via publicatie van de details omtrent projecten en bedrijven die worden gefinancierd. Op deze manier weten klanten exact waar hun vermogen voor gebruikt wordt wat de relatie tussen vrager en aanbieder versterkt. Dit is een groot voordeel sinds duurzame banken sterk leunen op deposito's. Daarenboven trekt transparantie spaarders aan. Conventionele banken daarentegen weigeren transparantie over hun leningen te verstrekken vanwege klantvertrouwelijkheid en concurrentie (Scheire & Maertelaere, 2009).

### Typologie van bankieren en duurzaamheid

Sinds de politiek door middel van milieuwetten, regelgeving en jurisprudentie aan banken milieurandvoorwaarden oplegt lijkt een minimaal niveau van duurzaam bankieren onontkoombaar. De houding ten opzichte van het milieu is binnen de bancaire wereld veranderd en milieu wordt niet langer meer gezien als 'soft' (Jeucken, 1999). Vandaag de dag zijn veel banken actief en wordt duurzaam beleggen gezien als mogelijkheid tot extra winst of omzet.

Om de activiteiten van banken te doorgronden en te onderscheiden in welke mate een bank zich toelegt op duurzaamheid introduceert Jeucken (2001) 4 fases.

Deze 4 fases zijn oplopend tot de meest duurzame vorm van bankieren. Elke volgende fase bevat ten minste de elementen van de voorgaande.



#### - Defensief bankieren

Bij defensief bankieren betreft een bank het milieuaspect niet mee in haar beleid of alleen in die mate die noodzakelijk is van overheidswege omdat het eigenbelang geschaad bedreigt wordt. De wet- en regelgeving wordt hoogstens nageleefd.

#### - Preventief bankieren

Bij preventief bankieren wordt naast de wet- en regelgeving de potentiële kostenbesparingen, risico's en kosten van een milieubeleid ingezien en in het beleid geïntegreerd. Dit zijn uitsluitend interne activiteiten; de bedrijfsprocessen binnen de bank. Preventief bankieren betreft het eerder genoemde minimale niveau van duurzaam bankieren dat door de overheid lijkt te worden opgelegd.

#### - Offensief bankieren

Bij offensief bankieren neemt een bank naast interne activiteiten ook externe activiteiten in acht. Dit omvat nieuwe of specifieke duurzame markten en producten zoals duurzame energie. Win-win oplossingen ten behoeve van het milieu worden gefinancierd waarbij extra investeringen binnen de looptijd worden terugverdiend. Dergelijke activiteiten worden gerapporteerd en beargumenteerd via milieverslagen.

#### - Duurzaam bankieren

Bij duurzaam bankieren wordt actief gezocht naar win-win oplossingen ten behoeve van het milieu en zelfs projecten met een hoger risico, langere terugverdientijd of lagere opbrengst worden gefinancierd. Investerings die niet duurzaam zijn worden niet gefinancierd. Het doel van een investering is de hoogst haalbare duurzame opbrengst terwijl de continuïteit van de bank niet in gevaar komt. Aanbieders van geld dienen de visie van een dergelijke bank te delen. Dit heeft tot gevolg dat duurzaam bankieren uitsluitend uitgevoerd kan worden door kleine banken. Voordeel daarvan is dat de bank flexibel is en snel tot een besluit kan komen.

Alle banken in het onderzoek vallen binnen de fase duurzaam bankieren.

Relevant voor dit onderzoek is de distinctie die wordt gemaakt door Scheire en Maertelaere (2009) tussen twee groepen duurzame banken namelijk "poverty

alleviating banks” en “ethical banks”. De argumentatie hierachter is het verschil in financieringsstructuur, bedrijfsvisie, grootte en markt waarin wordt geopereerd. Zo opereren armoede bestrijdende banken vooral in opkomende markten door middel van financiering. Ethische banken daarentegen, voornamelijk gevestigd in Europa of Noord-Amerika, zijn met name gericht op duurzame processen op ecologisch en maatschappelijk vlak.

Dit verschil komt nadrukkelijk tot uiting in de bedrijfsvisies. Zo schrijft BRAC bank uit Bangladesh: *“to build a just, enlightened, healthy democratic and poverty free Bangladesh”* en Vision Banco uit Paraguay: *“To contribute positively to the economic development, the creation of job opportunities, work and wealth for poverty alleviation offering in each market, in every region of the country”*.

De focus van een Europese bank als Triodos is echter gericht op *“geld te laten werken aan positieve maatschappelijke, ecologische en culturele veranderingen”* wat verder wordt geïllustreerd door de Ecology Building Society die zich toewijdt aan *“improving the environment by supporting and promoting ecological building practices and sustainable communities”*.

In dit onderzoek zullen beide groepen banken geanalyseerd worden.

## Aanwezige literatuur

### Introductie

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van aanwezige literatuur omtrent de relatie tussen sociaal of maatschappelijk verantwoord ondernemen (SP) en financiële prestatie (FP). De literatuur die aanwezig aangaande de SP-FP relatie in de bankensector is recent doch gelimiteerd. Daarentegen wordt de relatie tussen de sociale en financiële prestatie bij bedrijven, binnen de wetenschap al meer dan 30 jaar onderzocht. Door tegenstrijdende uitkomsten, een positieve, negatieve of niet-significante relatie, blijft de discussie voortgaan.

### Sociale en financiële prestatie

In het verlengde van de onderzoeksvraag ligt het vraagstuk of sociale prestatie, een duurzaam beleid, leidt tot financiële prestatie, in dit geval de winstgevendheid van banken. Een duidelijke relatie is echter binnen de huidige literatuur nog niet vastgesteld. In een onderzoek bestaande uit 95 empirische studies tussen 1972 tot 2001, schrijven Margolis en Walsh (2001, p.10): *“When treated as an independent variable, corporate social performance is found to have a positive relationship to financial performance in 42 studies (53%); no relationship in 19 studies (24%); a negative relationship in 4 studies (5%); and a mixed relationship in 15 studies (19%)”*. Het verschil in uitkomst is hoofdzakelijk te wijden aan de verschillende manieren waarop de sociale en financiële prestatie wordt gemeten, en door misspecificatie van modellen. In de 95 empirische studies geanalyseerd door Margolis en Walsh wordt de financiële prestatie op 70 verschillende manieren gemeten en sociale prestatie via 27 verschillende databronnen op hoofdzakelijk 8 categorieën benaderd.

De argumentatie achter de gevonden uitkomsten is als volgt:

#### - Positieve relatie

Een positieve relatie houdt in dat wanneer een bedrijf zich in sociaal wenselijke activiteiten begeeft dit ten goede komt aan de winstgevendheid van dat bedrijf. De kosten die gepaard gaan met maatschappelijk verantwoord ondernemen zijn korte

termijn kosten terwijl de baten lange termijn zijn. De baten zijn echter op korte termijn moeilijk realiseerbaar.

Ten eerste creëert verantwoord ondernemen een positief imago wat consumenten en handelspartners trekt, en het vermogen om kapitaal aan te trekken vergroot.

Ten tweede zorgt het hanteren van een milieubeleid voor een lager risico betreffende negatieve incidenten als hoge boetes voor milieuvervuiling of imagoschade. Tenslotte verlagen sociaal verantwoorde bedrijven de onvoorspelbaarheid van negatieve berichtgeving door transparantie omtrent hun activiteiten, waardoor winsten worden beschermd.

#### - Negatieve relatie

Volgens Friedman (1970) heeft een bedrijf maar één verantwoordelijkheid ten opzichte van de maatschappij, namelijk zich begeven in winst maximaliserende activiteiten door het inzetten van haar middelen. Het gebruiken van die middelen voor sociale of maatschappelijke doeleinden brengt externe kosten met zich mee en zijn daarom een verspilling van het vermogen van aandeelhouders. Deze kosten zijn toe te schrijven aan beperkingen betreffende geografische locaties, aanwending van extra arbeid, gebonden aan investeringen omtrent maatschappelijke kwesties en het beantwoorden aan de behoeften van duurzaam gerichte aandeelhouders (Wright & Ferris, 1997).

#### - Neutrale relatie

De relatie tussen sociale en financiële prestatie is niet constant over tijd. De implementatie van verantwoord ondernemen heeft op korte termijn een kostenstijging tot gevolg die superieur is aan de winst. Dit patroon keert vervolgens op de midden of lange termijn om waarna winst de kosten overstijgt.

Een tweede hypothese onderscheid het bestaan van een optimum niveau van verantwoord ondernemen. Meer investeren in een sociaal beleid is economisch niet meer voordelig, zo niet nadelig (McWilliams & Siegel, 2000).

#### - Geen relatie

Sociale en financiële prestatie zijn twee variabelen die niet-gecorrleerd zijn en hebben daarom geen impact op elkaar.

Ondanks dat de positieve relatie in meerderheid van de onderzoeken bevestigd wordt blijft een causaal verband echter betwistbaar (Orlitzky, Schmidt & Rynes, 2003). Het is goed mogelijk dat juist financiële prestatie leidt sociale prestatie sinds winstgevende bedrijven meer middelen kunnen inzetten in maatschappelijke verantwoorde processen (Soana, 2011). Bewijs van een negatieve relatie is daarentegen zeer gering. Post, Preston & Sauter-Sachs (2002), de huidige literatuur samenvattend, schrijft: *“the empirical studies do not prove that corporations do well by doing good, but neither disprove that view, and there is no substantial evidence that corporations can do well by doing harm”*.

### Sociale en financiële prestatie in de bankensector

Simpson en Kohers (2002) bestuderen de relatie tussen sociale en financiële prestatie voor de bankensector door het gebruik van Community Reinvestment Act (CRA) ratings als maatstaf voor sociale prestatie. Financiële prestatie wordt gemeten via het rendement op het totale vermogen en de loan-loss to total loans ratio. De CRA van 1977 geeft opdracht aan banken om de gemeenschap waarin zij actief zijn te dienen, in het bijzonder klanten met een laag inkomen. Door het verstrekken van hypotheek en krediet moet economische ontwikkeling van de gemeenschap gerealiseerd worden. De ratings zijn opgedeeld in vier categorieën bestaand uit: uitstekend, voldoende, verbetering nodig en geen naleving.

De dataset is genomen uit 385 Amerikaanse banken die zijn onderzocht voor CRA naleving ten tijde van 1993 en 1994. De resultaten bevestigen een sterke positieve relatie tussen een sociale en financiële prestatie, ook na controle voor een grote hoeveelheid variabelen. Daarentegen is de tijdsperiode zeer klein, de richting van de relatie onduidelijk en is er geen argumentatie waarom de positieve relatie aanwezig is. Verder is niet duidelijk of SP FP veroorzaakt of andersom.

Soana (2011) onderzoekt de correlatie tussen sociale en financiële prestatie door middel van ‘ethical ratings’ berekend door drie gespecialiseerde bureaus. Deze ethische ratings betreffen sociale scores op meerdere sociale aspecten die via een gewogen model tot één waarde worden gekwantificeerd. Als financiële maatstaf worden markt en accounting ratio’s gebruikt. De dataset bestaat uit 16 Italiaanse banken, 21 Internationale banken en opnieuw 31 Italiaanse banken tijdens het jaar 2005.

In geen enkel geval wordt een statistisch significante link gevonden dat wijst op een positieve of negatieve correlatie tussen maatschappelijke verantwoord ondernemen en financiële prestatie. De analyse beslaat echter maar één jaar waardoor het trekken van conclusies omtrent de SP-FP relatie niet mogelijk is.

Bolton (2012) analyseert de impact van maatschappelijk verantwoord ondernemen door Amerikaanse banken. De data voor het meten van de sociale prestaties is verkregen uit de KLD database en beslaat informatie van zo'n 200 banken voor de tijdsperiode 1998 tot 2010. De KLD database wordt gezien als één van de meest complete en accurate database omtrent maatschappelijk verantwoord ondernemen. Bedrijven worden op meer dan 80 verschillende kwalitatieve indicatoren, verdeeld over 7 hoofdcategorieën, beoordeeld.

Financiële prestatie, gemeten door zowel operationele prestatie als bedrijfswaarde, vertoont een consistente positieve relatie met maatschappelijk verantwoord ondernemen. Met name sociale activiteiten die gerelateerd zijn met de kernactiviteiten van een bank dragen bij aan een goede financiële prestatie. Dergelijke sociale activiteiten hebben een negatieve relatie met bankrisico. De conclusie kan daardoor worden getrokken dat de verbetering van maatschappelijk verantwoord ondernemen leidt tot verbeterde financiële prestaties en een lager risico.

De validiteit van dit onderzoek is, zeker in vergelijking met voorgaande, relatief hoog vanwege de langere tijdsperiode, grotere hoeveelheid banken en het gebruik van de accurate KLD database.

Een andere studie betreffende de SP-FP relatie uitgevoerd door Wu en Shen (2013) exploreert 162 banken in 22 landen van 2003 tot 2009. De data is afkomstig van de Ethical Investment Research Service en Bankscope database, en classificeert banken in 4 categorieën op basis van de mate van sociaal verantwoord ondernemen. De resultaten laten een positieve SP-FP relatie zien inzake, rendement op eigen en totaal vermogen, netto rentebaten en overige baten.

Het meest recente onderzoek door Cornett, Ernhemjants en Tehranian (2014) vindt opnieuw een positieve SP-FP relatie, ditmaal voor Amerikaanse banken in de

tijdsperiode van 2003 tot 2011. Rendement op eigen en totaal vermogen zijn significant positief gerelateerd aan scores betreffende maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Er kan worden aangenomen dat de SP-FP relatie in de bankensector, evenals bij commerciële bedrijven, overwegend positief is.

# Kwantitatief Onderzoek

## Introductie

Om een antwoord te vinden op de hoofdvraag wordt gebruikt gemaakt van kwantitatief onderzoek. De hoofdvraag luidt:

**Wat is de invloed van duurzaam bankieren op de financiële prestatie, gemeten in winstgevendheid, liquiditeit en solvabiliteit, van een duurzame bank?**

De methode die gebruikt wordt is financiële ratioanalyse. Het doel is om de financiële prestaties van duurzame banken te meten en te analyseren.

## Data

De studiepopulatie bestaat uit 24 banken afkomstig uit Afrika, Azië, Australië, Latijns Amerika, Noord Amerika en Europa, die leidend zijn op het gebied van duurzaamheid. Zij staan weergegeven in de Appendix tabel 1. Deze banken zijn aangesloten bij de Global Alliance For Banking On Values, ook wel GABV, waar tevens de data van afkomstig is. De GABV is een onafhankelijk netwerk van banken met als doel het leveren van een wereldwijde duurzame ontwikkeling door middel van financiering. De balans tussen maatschappelijke, milieu- en financiële overwegingen dient te zijn ingebed in de organisatie. Om toetreding te krijgen dient een bank een minimaal balanssaldo te hebben van 50 miljoen dollar. De data, toegankelijk via de site van de GABV, betreft financiële informatie afkomstig uit jaarverslagen.

De tijdsperiode van dit onderzoek is van 2008 tot 2012. Deze periode van 5 jaar is in vergelijking met andere studies relatief kort. Motivatie hierachter is dat veel duurzame banken nog maar korte tijd opereren of nog niet dusdanig groot zijn om toegelaten te worden tot de GABV. De tijdsperiode vergroten heeft tot gevolg dat de studiepopulatie sterk afneemt.

## Methodologie

Financiële ratioanalyse beslaat het analyseren van gedetailleerde bedrijfsinformatie door het berekenen van ratio's omtrent winstgevendheid, liquiditeit en solvabiliteit. De



kracht van deze methode ligt in het feit dat naast de ratio's ook naar de verhoudingen tussen de ratio's wordt gekeken. Op die manier wordt een helder en evenwichtig inzicht gecreëerd in de sterke en zwakke punten van een onderneming, in dit geval een bank. Dit zorgt, naast een evaluatie van de prestaties van het verleden, ook voor een indicatie voor de toekomst. Op een effectieve wijze kunnen goed presterende banken onderscheiden worden.

Nadelig is het feit dat de ratio's berekend worden op basis van de jaarrekening, die een weergave is van een momentopname. Het is daarom noodzakelijk om de verhoudingen tussen de ratio's van opeenvolgende jaren te vergelijken om zo een correcter beeld te verkrijgen van de financiële situatie van een bank. Alhoewel een jaarrekening blootgesteld kan zijn aan manipulatie en alleen informatie over het verleden presenteert, is het de enige gedetailleerde bron van informatie die beschikbaar is omtrent de algehele activiteiten (Sinkey, 2002).

Om rekening te houden met de verschillen in grootte tussen banken, uitgedrukt in de totale activa, wordt per bank een ratio berekend als percentage van de totale activa. De verschillen in grootte tussen banken variëren grofweg tussen de 75 miljoen en 17 miljard, gemeten tijdens 2012. Dit heeft tot gevolg dat de banken Credit Cooperatif uit Frankrijk en Vancity uit Canada, samen goed voor 53% van de totale activa van de duurzame banken in de dataset, een grote invloed hebben op de uitkomst van de analyse. Om toch inzicht te krijgen in de prestaties van de kleinere banken zal een onderverdeling worden gemaakt bestaande uit ethische banken, voornamelijk Europese banken, en armoede bestrijdende banken, met name gevestigd in opkomende markten.

### Classificatie van ratio's

Zoals eerder vermeld worden de prestaties van duurzame banken gemeten aan de hand van ratio's omtrent winstgevendheid, liquiditeit, en solvabiliteit.

#### Winstgevendheid

De meest gebruikte prestatie maatstaf is winstgevendheid, de vergelijking van kosten en opbrengsten. Winstgevendheid is een goede indicator van de capaciteit van een bank om risico's te dragen. Daarenboven geeft het inzicht in het vermogen om nieuw kapitaal aan te trekken en dus het groeipotentieel van een bank.

De volgende ratio's worden gebruikt om winstgevendheid te meten:

**Rentabiliteit eigen vermogen (REV): nettowinst/eigen vermogen.** De REV maakt de vergelijking met de rendementseis van de aandeelhouder mogelijk. Een aandeelhouder krijgt naast een beloning voor beschikbaar gesteld kapitaal ook een vergoeding voor het dragen van risico. Deze ratio duidt aan hoeveel rendement aandeelhouders verkrijgen per 1 dollar geïnvesteerd eigen vermogen in de bank.

**Rentabiliteit totale vermogen (RTV): winst voor interest en belasting /totale vermogen.** De RTV geeft het vermogen van het management van een bank weer om kapitaal aan te trekken en te investeren in winstgevende doeleinden. Deze ratio duidt aan hoeveel inkomen er wordt gegenereerd per 1 dollar aan vermogen. Hoe hoger de RTV, des te winstgevender de bank.

De rentabiliteit op het eigen vermogen kan door het management worden beïnvloed door relatief meer of minder vreemd vermogen aan te trekken. Door meer geld te lenen, wordt het vreemd vermogen relatief groter, neemt het financiële risico toe en wordt de rentabiliteit op het eigen vermogen groter, op voorwaarde dat de rentabiliteit hoger is dan de rente op het vreemd vermogen. Dit is het zogenoemde hefboomeffect. Om dit te doorgronden is de rentabiliteit op het totale vermogen van belang.

**Cost-to-Income ratio: kosten/inkomsten (C/I).** De C/I ratio meet hoeveel inkomen er wordt gegenereerd per 1 dollar aan kosten, oftewel hoe duur het voor een bank is om 1 hoeveelheid output te produceren. Hoe lager de C/I, des te winstgevender de bank.

#### Liquiditeit

Liquiditeit meet het vermogen van een bank om zijn betalingsverplichtingen jegens haar klanten en wederpartijen op een tijdige en effectieve manier te voldoen. Wanneer een bank niet tijdig aan zijn verplichtingen kan voldoen ontstaat een liquiditeitsrisico. Op korte termijn moet kapitaal worden aangetrokken of beleggingen worden geliquideerd. Dit kan gepaard gaan met verliezen en leiden tot een solvabiliteitsprobleem.

De volgende ratio's worden gebruikt om liquiditeit te meten:

**Loan-to-Deposit ratio (LDR): totale leningen/totale deposito's.** De LDR ratio meet het percentage deposito's dat is gebonden aan niet-liquide bezittingen. Hoe hoger de loan-to-deposit ratio, des te lager de mate van liquiditeit aangezien een bank bij een hoge ratio meer afhankelijk is van geleend vermogen (Moin, 2008; Samad & Hassan, 1999).

**Loan-to-Asset ratio (LAR): totale leningen/totale activa.** De LAR ratio meet het percentage van de totale activa dat wordt geïnvesteerd in financiering. Hoe hoger de ratio, des te lager de mate van liquiditeit. Echter, een hoge LAR ratio kan ook een teken zijn van hogere winstgevendheid of risico (Moin, 2008).

**Deposit-to-Asset ratio: deposito's/totale activa.** Deze ratio geeft weer welke gedeelte van de totale bezittingen gefinancierd wordt door middel van deposito's. Een lage ratio betekent dat met enkel deposito's en eigen vermogen een bank haar activiteiten niet gefinancierd krijg en daarmee afhankelijk is van de interbancaire markt.

#### Solvabiliteit

Solvabiliteit heeft betrekking op de mate waarin een bank in geval van liquidatie kan voldoen aan de betalingsverplichtingen van verstrekkers van vreemd vermogen. Een buffer van eigen vermogen is daarom noodzakelijk. Traditioneel wordt de solvabiliteit afgemeten aan de vermogensverhoudingen, wat aangeeft welk deel van de schulden wordt gedekt door eigen vermogen.

Sinds de financiële crisis is de aandacht voor de solvabiliteit van banken verscherpt. Overeenkomstig het Basel Committee on Banking Supervision en het daaruit voortkomende Basel I, II en III akkoord, moeten banken meer kapitaal en liquiditeit aanhouden tegenover hun uitstaande beleggingen. Zo legt de Basel III norm vanaf 1 januari 2013 een minimale Tier 1 ratio op van 6% (Basel Committee, 2010).

De volgende ratio's worden gebruikt om solvabiliteit te meten:

**Equity-to-Asset ratio (EAR): eigen vermogen/totale activa.** Deze ratio geeft aan hoeveel eigen vermogen is gebruikt om de totale bezittingen te financieren. Wanneer een bank met relatief weinig eigen vermogen financiert heeft dit tot gevolg dat meer deposito's of vreemd vermogen moet worden aangetrokken, en wordt de winst

gevoeliger voor de rentekosten. Daarnaast wordt dan een kleiner deel van de schulden door het eigen vermogen gedekt. Dit kan voor grote problemen zorgen wanneer klanten tegelijkertijd hun geld opvragen vanwege onzekerheid. Hoe groter de EAR, des te beter de solvabiliteit.

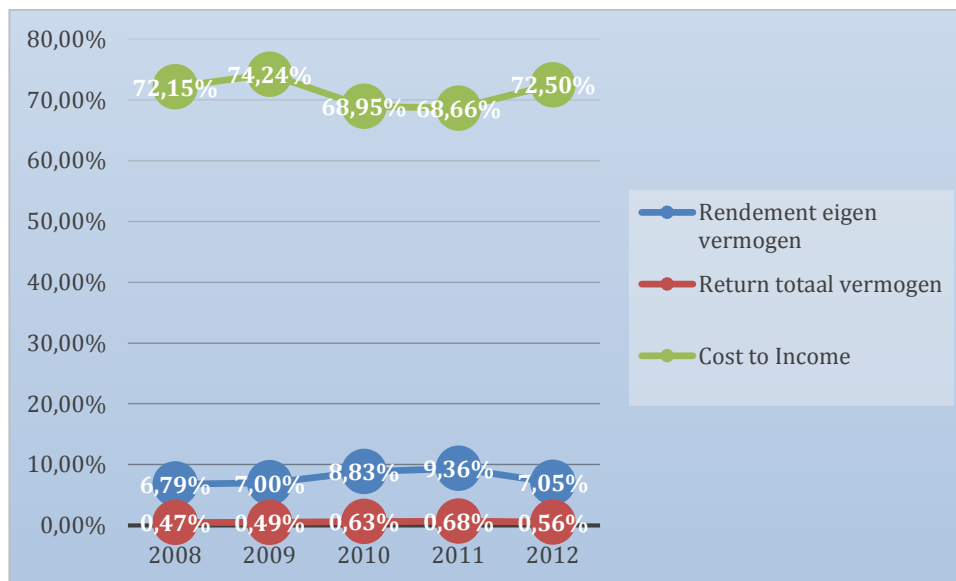
**Tier 1 ratio: kernvermogen/risico gewogen activa.** Deze ratio geeft de buffers weer die banken aanhouden om eventuele verliezen op leningen te compenseren. Deze leningen worden naar rato van risico beoordeeld. Het kernvermogen, of Tier 1 vermogen, is het belangrijkste vermogenscomponent van een bank, waarop geen aflossingsverplichting rust (De Nederlandsche Bank, 2010). Het bestaat uit het gewone aandelenkapitaal, agioreserves plus de ingehouden winsten en hybride vermogensinstrumenten. Een hogere Tier 1 ratio betekent een betere solvabiliteit.

## Resultaten

### Winstgevendheid

Dit gedeelte behandelt de invloed van duurzaam bankieren op de winstgevendheid gemeten in rendement op eigen vermogen, rendement op totaal vermogen en de cost-to-income ratio.

**Figuur 1: Winstgevendheid Trend**



Figuur 1 geeft een stijgende winstgevendheid trend weer van 2008 tot 2011 en een forse daling in 2012. Het rendement op het totale vermogen steeg met 43.44% van 0.47% in 2008 tot 0.68% in 2011. Het rendement op het eigen vermogen steeg met 37.95% van 6.97% in 2009 tot 9.36% in 2011. De voornaamste reden voor de stijging van beide rendementen is de groei van het totale netto inkomen dat tijdens die periode bijna verdubbelde van 228 miljoen tot 439 miljoen (zie Appendix tabel 2). Belangrijk om te vermelden is dat het rendement op het eigen vermogen niet wordt veroorzaakt door een daling van het eigen vermogen gezien de stijging van de equity ratio.

Leningen, die voornamelijk de groei in totale bezittingen veroorzaakten en de belangrijkste bron van winst zijn, stegen van 34 miljard in 2008 tot 48 miljard in 2011 wijzend op de groei en ontwikkeling van duurzaam bankieren. Totale bezittingen stegen van 45 miljard in 2008 tot 61.5 miljard in 2011. De hogere ratio's omtrent rendement tonen het vermogen van het management aan om aangetrokken kapitaal te investeren in winstgevende doeleinden, dus om te zetten in winst, en risicovolle doeleinden te

vermijden (Badreldin, 2009). Het is opvallend dat ondanks de financiële crisis het lijkt alsof duurzame banken geen problemen ondervinden van economische achteruitgang. De stijgende trend wordt gedeeltelijk bevestigd door de cost-to-income ratio die, na een stijging in 2009, een daling presenteert van 7.51% in 2011 ten opzichte van 2008. Dit duidt op verbeterde kosten-efficiëntie die hoofdzakelijk veroorzaakt wordt door de stijging van het netto-inkomen. Doordat de cost-to-income rond de 70% blijft schommelen, kan worden geconcludeerd dat ook de kosten sinds 2008 nagenoeg zijn verdubbeld.

De winstgevende trend wordt niet doorgezet in 2012, resulterend in een daling van 17.75% van het rendement op het totale vermogen tot 0.56%. Het rendement op eigen vermogen daalt met 24.73% tot 7.05%. De oorzaak hiervan ligt in de stijging van de totale bezittingen en het eigen vermogen, en een forse daling van het totale netto inkomen. Het netto inkomen daalt met 21.72% tot 344 miljoen, terwijl totale bezittingen en het eigen vermogen met respectievelijk 11.91% en 13.67% stijgen. Duurzame banken weten ondanks een toename van leningen niet het huidige inkomensniveau te realiseren. Mogelijk oorzaak is de waardedaling van uitstaande leningen als gevolg van de financiële crisis. Daarnaast resulteert toegenomen concurrentie in kleinere winstmarges (Bonin, Hasan & Wachtel, 2004).

De daling van de winstgevendheid wordt bevestigd door de cost-to-income ratio, die een stijging van 5.59% toont. Het kosten-efficiëntie niveau is zelfs lager dan in 2008.

De oorzaken voor de gevonden resultaten worden inzichtelijker wanneer onderscheid wordt gemaakt tussen ethische banken en armoede bestrijdende banken, weergegeven in Appendix tabel 3 en 4.

Banken in opkomende markten vertonen naast substantieel hogere rendementen op het totale en eigen vermogen, ook een lagere cost-to-income ratio voor de gehele tijdsperiode. Het rendement op het eigen vermogen varieert, voor ethische banken van 5.09% tot 7.61%, en voor armoede bestrijdende banken van 15.37% tot 27.19%. Dit grote verschil wordt niet verklaard door een verschil in het eigen vermogen sinds het eigen vermogen voor beide groepen banken consistent toeneemt. Het rendement op het eigen vermogen is echter wel onderhevig aan het afschrijven op slecht presterende leningen (Bonin et al., 2004). Rendement op het totale vermogen wordt daarom beschouwd als een betere maatstaf.

Het rendement op het totale vermogen varieert, voor ethische banken van 0.31% tot 0.51%, en voor armoede bestrijdende banken van 2.44% tot 1.45%. Daarnaast ligt de cost-to-income ratio gemiddeld zo'n 15% hoger voor ethische banken. Het beeld dat banken in opkomende markten winstgevender zijn wordt daarmee bevestigd. Een kritische kanttekening die hierbij geplaatst wordt is de dalende trend van het rendement op totaal- en eigen vermogen voor armoede bestrijdende banken. De hogere winstgevendheid prestaties zijn volgens Bonin et al. (2004) kenmerkend voor opkomende markten vanwege een lager niveau van regelgeving en ontwikkeling. De dalende trend wordt verklaard door toenemende concurrentie en ontwikkeling van de sector.

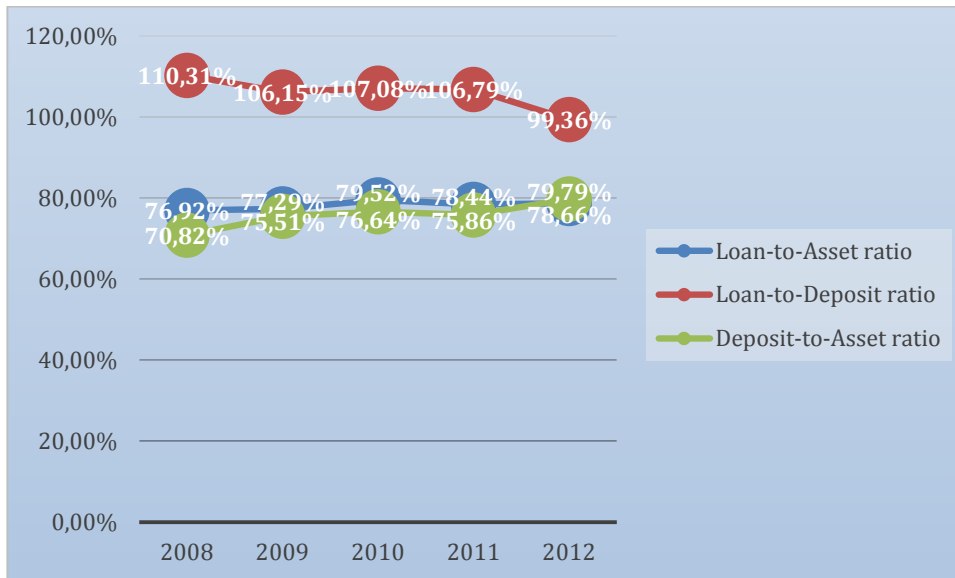
De financiële crisis als oorzaak voor de waargenomen verschillen wordt bevestigd door het verschil in netto-inkomen. Amerikaanse banken als de New Resource Bank en de One PacificCoast Bank laten jaar in jaar uit negatieve resultaten. Het totale netto-inkomen van ethische banken, bijna 228 miljoen in 2012, vergeleken met armoede bestrijdende banken, bijna 116 miljoen in 2012, is laag als de totale bezittingen waarmee het inkomen is gegenereerd in acht wordt genomen, respectievelijk 60.5 miljard en 8.3 miljard.

Een laatste oorzaak is de invloed van de risico-rendement verhouding. Een hoger risico op uitstaande leningen resulteert in een hoger verwacht inkomen (Kumbirai en Webb, 2004). De solvabiliteitsratio's zullen uitwijzen welke rol het risico speelt.

## Liquiditeit

Dit gedeelte behandelt de invloed van duurzaam bankieren op de liquiditeit gemeten in de loan-to-asset, loan-to-deposit en deposit-to-asset ratio.

**Figuur 2: Liquiditeit Trend**



Figuur 2 geeft over het geheel een dalende trend weer voor de loan-to-deposit ratio wat duidt op een verbeterde liquiditeit. De stijging in deposito's is groter in verhouding tot de stijging in leningen. De loan-to-asset ratio daalde van 110,31% in 2008 tot 99,36% in 2012. Een lagere loan-to-asset ratio is karakteristiek voor banken met een toenemende liquiditeit, afnemend risico en afnemende winstgevendheid (Moin, 2008). De toenemende deposit-to-asset ratio bevestigt de waargenomen stijging in deposito's en toont aan dat duurzame banken in toenemende mate steunen op deposito's bij financiering van hun activiteiten.

Waar de loan-to-deposit ratio een verbeterde liquiditeitspositie presenteert, daar geeft de loan-to-asset ratio een tegenstrijdig resultaat weer. Over het geheel wordt een stijgende trend waargenomen met uitsluitend een daling in 2011. Een stijgende loan-to-asset ratio betekent een vermindering van de liquiditeit. De tegenstrijdigheid kan worden verklaard door het feit dat de loan-to-asset ratio geen directe maatstaf is van liquiditeit maar tevens een indicatie van winstgevendheid of risico (Kumbirai en Webb, 2010).



Wanneer ethische- en armoede bestrijdende banken worden vergeleken valt met name het verschil in de deposit-to-asset ratio op (Zie Appendix tabel 3 en 4). De deposit-to-asset ratio stijgt gedurende 5 jaar voor ethische banken van 71.15% naar 81.27%, en voor armoede bestrijdende banken van 66.70% naar 69.01%. Dit betekent dat armoede bestrijdende banken sterker afhankelijk zijn van financiering door middel van eigen of vreemd vermogen. De consequentie hiervan is een verhoogde kans op een liquiditeitsrisico door het tekort aan liquide middelen. Het klassieke voorbeeld van een liquiditeitsrisico is een 'bankrun' waarbij spaarders massaal hun vermogen opnemen. Er moet dan op korte termijn geld worden geleend bij de Centrale Bank of op de interbancaire markt, wat leidt tot een verlies.

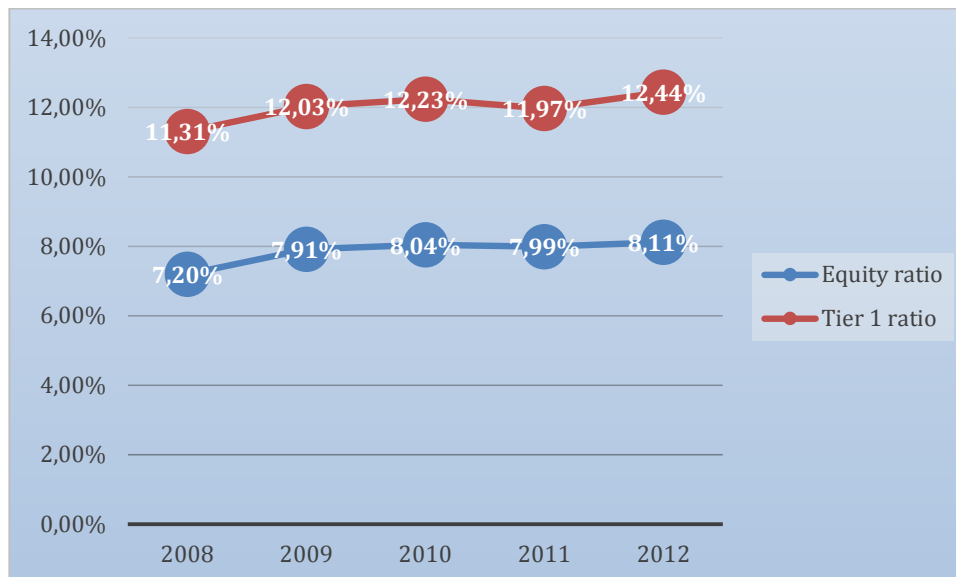
De toegenomen liquiditeit van ethische banken is het gevolg van de vernieuwde liquiditeitseisen gesteld in het Basel II en Basel III akkoord. Banken worden verplicht meer liquide activa aan te houden die tevens van een hogere kwaliteit is. Het aanhouden van meer liquide activa gaat ten koste van het resultaat aangezien het rendement op liquide activa relatief laag is (Rabobank, 2010a). Banken worden daardoor genoodzaakt een afweging te maken tussen liquiditeit en rendement.

Deze afweging geeft daarmee een verklaring voor de eerder waargenomen verschillen in winstgevendheid tussen ethische en armoede bestrijdende banken.

## Solvabiliteit

Dit gedeelte behandelt de invloed van duurzaam bankieren op de solvabiliteit gemeten in de equity-to-asset en Tier 1 ratio.

**Figuur 3: Solvabiliteit Trend**



Figuur 3 geeft voor beide ratio's over het geheel een stijgende trend weer met uitzondering van 2011. De equity ratio steeg gedurende 5 jaar met 12.77% van 7.20% naar 8.11% duidend op een toenemend eigen vermogen. De Tier 1 ratio steeg in 5 jaar met 10.06% van 11.31% naar 12.44%. De stijging is het gevolg van de kapitaaleisen die gesteld zijn door het Basel III akkoord. Aan de 6% minimumeis voor de Tier 1 ratio wordt gedurende de gehele periode door elke bank voldaan. Dit is een mogelijke oorzaak waarom duurzame banken tijdens de crisis toch goed bleven presteren. De GABV rapporteert voor alle aangesloten banken de gemiddelde hoeveelheid risico gewogen activa ten opzichte van de totale activa voor de periode 2008 tot 2012. Voor ethische banken blijkt dit 61.9% te zijn en voor armoede bestrijdende banken 71%. Hieruit volgt dat het risico op uitstaande leningen in opkomende markten hoger ligt. Het verschil in de Tier 1 ratio tussen beide groepen banken bevestigt het hogere risico voor armoede bestrijdende banken (zie Appendix tabel 3 en 4). De Tier 1 ratio varieert voor ethische banken van 11.41% tot 12.69% en voor armoede bestrijdende banken van 9.26% tot 11.11%. Armoede bestrijdende banken daarentegen zijn gefinancierd met een hoger percentage eigen vermogen. De equity ratio van armoede bestrijdende banken heeft een minimum van 8.73% en een maximum van 9.72%, terwijl de equity ratio van

ethische banken een minimum van 7.04% en een maximum van 7.96% heeft. Het is de vraag of de hogere mate van het eigen vermogen het verhoogde risico dekt in aanmerking genomen dat armoede bestrijdende banken met meer vreemd vermogen zijn gefinancierd.

Er kan geconcludeerd worden dat het hogere risico op uitstaande leningen, en het daarmee gepaard gaande hogere rendement, een verklaring geeft voor de eerder waargenomen verschillen in winstgevendheid tussen ethische en armoede bestrijdende banken.

## Conclusie

In dit onderzoek zijn de financiële prestaties van 24 duurzame banken geanalyseerd voor de periode 2008 tot 2012. Er is onderzoek gedaan naar de relatie tussen duurzaam bankieren en financiële prestatie. De hoofdvraag van het onderzoek luidt:

**Wat is de invloed van duurzaam bankieren op de financiële prestatie, gemeten in winstgevendheid, liquiditeit en solvabiliteit, van een duurzame bank?**

Door middel van een financiële ratioanalyse is getracht om tot beantwoording van de hoofdvraag te komen. Tevens is er onderscheid gemaakt tussen ethische en armoede bestrijdende banken.

De resultaten vertonen een winstgevende trend tot 2011 en een forse daling in 2012. Hoofdredeken voor de positieve trend zijn de groei in uitstaande leningen, verbeterde kostenefficiëntie en stijging van het netto-inkomen. De forse daling in 2012 is te wijten aan een sterke vermindering van het netto-inkomen, ondanks een toename van het aantal uitstaande leningen.

Zowel liquiditeit als solvabiliteit zijn gedurende 2008 tot 2012 gestegen. Een dalende loan-to-deposit ratio en een stijgende deposit-to-asset ratio geven weer dat duurzame banken in toenemende mate steunen op deposito's voor financiering van uitstaande leningen. Dit komt de liquiditeit ten goede en maakt banken onafhankelijk van de interbancaire markt.

De hogere mate van solvabiliteit wordt gepresenteerd door een stijgende equity- en Tier 1 ratio. Aan de opgelegde minimumeis voor de Tier 1 ratio van 6% wordt gedurende de gehele periode door elke bank voldaan.

De invloed van de financiële crisis wordt zichtbaar wanneer ethische en armoede bestrijdende banken worden vergeleken. Banken in opkomende markten vertonen naast substantieel hogere rendementen op totaal en eigen vermogen, ook een lagere cost-to-income ratio. Dit verschil ontstaat in de eerste plaats doordat ethische banken, voornamelijk gevestigd in Europa en Noord-Amerika, lage of zelfs negatieve netto-inkomens produceren door economische neergang.

Ten tweede worden banken genoodzaakt een afweging te maken tussen liquiditeit en rendement. Door de toegenomen liquiditeitseisen van het Basel II en Basel III akkoord moeten banken meer liquide activa aanhouden waarop het rendement relatief laag is. Ten laatste is het risico op uitstaande leningen hoger voor armoede bestrijdende banken wat leidt tot een hoger verwacht inkomen.

## Discussie

Financiële ratioanalyse is een nuttig instrument om de prestaties van banken te meten. Het maakt echter gebruik van informatie uit jaarverslagen wat momentopnames zijn van de werkelijkheid. Daarnaast is de tijdsperiode van 5 jaar relatief kort. Het is moeilijk om dit te verhelpen omdat veel banken nog niet langer dan 5 jaar aangesloten zijn bij de Global Alliance for Banking on Values.

Het onderzoek kan verbeterd worden wanneer meer financiële ratio's worden toegevoegd, in het bijzonder voor liquiditeit en solvabiliteit. Gedacht kan worden aan de liquidity coverage en liquid asset ratio voor liquiditeit, en de debt-to-equity, core Tier 1 en BIS solvency ratio voor solvabiliteit. Op die manier wordt beter inzicht verkregen in de liquiditeit en risico's van duurzame banken. Conclusies kunnen dan met grotere zekerheid worden getoond.

Met de financiële informatie die toegankelijk is via de site van de GABV is het desalniettemin niet mogelijk eerder genoemde ratio's te berekenen. Zo wordt geen onderscheid gemaakt in de mate van liquiditeit van bezittingen en is de hoeveelheid vreemd vermogen naast deposito's niet weergegeven.

Het is tevens moeilijk om een uitspraak te doen over de sterkte van de financiële prestaties omdat slecht één groep banken wordt geanalyseerd. Dit wordt enigszins verholpen door de onderscheiding die gemaakt wordt in ethische en armoede bestrijdende banken. Een vergelijking met conventionele banken die gericht zijn op winstmaximalisatie voor dezelfde periode zal de financiële prestaties van duurzame banken op een completere manier weergeven.

Als laatste is het van toegevoegde waarde om de sociale impact van duurzame banken te meten. Door hun imago, bedrijfsvisie en lidmaatschap van de GABV is aangenomen dat zij daadwerkelijk optimaal bijdragen aan een duurzame ontwikkeling. Welk gedeelte van hun bankactiviteiten met name gericht zijn op winst is echter niet duidelijk. Daarnaast kan door het meten van de sociale impact uitspraak worden gedaan omtrent de SP-FP relatie bij duurzame banken.

## Bibliografie

### Artikelen:

- Badreldin, A. M. (2009). Measuring the performance of Islamic banks by adapting conventional ratios. German University of Cairo.
- Basel Committee. (2010). *Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems*. Basel Committee on Banking Supervision, Basel.
- Bolton, B. (2012). Corporate Social Responsibility and Bank Performance. working paper.
- Bonin, J.P., Hasan, I., & Wachtel, P. (2004). Bank performance, efficiency and ownership in transition countries. *Journal of Banking and Finance*.
- Cornett, M. M., Erhemjamts, O., & Tehranian, H. (2014). Corporate Social Responsibility and its Impact on Financial Performance: Investigation of US Commercial Banks.
- De Nederlandsche Bank (2010, September). De solvabiliteitsratio van het Nederlandse bankwezen. *Statistisch Bulletin*
- Jeucken, M.H.A. (1999). Bankieren in een duurzame toekomst.
- Jeucken, M.H.A. (2000). Het Britse bankwezen: meer dan de 'City'. Special Issue, Economic Research, Rabobank.
- Jeucken, M.H.A. (2001). The Changing Environment of Banks, in: The 2001 Symposium of the International Research Network for Quality, Environment and Corporate Social Responsibility, Nijmegen, ERP Environment, Shipley.
- Jeucken, M.H.A. (2004). Sustainability in finance. Delft, The Netherlands.
- Klein, J.G., & Dawar, N. (2004). "Corporate Social Responsibility and Consumers Attributions and Brand Evaluations in a Product-Harm Crisis". *International Journal of Research in Marketing*, 21, 203-217.
- Kumbirai, M., & Webb, R. (2010). "A financial ratio analysis of commercial bank performance in south Africa". *African Review of Economics and Finance*.
- McWilliams, A., & Siegel, D. (2000). Corporate social responsibility and financial performance: correlation or misspecification?. *Strategic management journal*, 21(5), 603-609.

- Moin, M. S. (2008). Performance of Islamic banking and conventional banking in Pakistan: a comparative study.
- Orlitzky, M., Schmidt, F.L., & Rynes, S.L. (2003). Corporate social and financial performance: A meta-analysis. *Organization Studies*, 24, 403-441.
- Rabobank (2010a). Liquiditeitseisen uit Bazel maken bankieren een stuk lastiger. Utrecht: Smolders, N.
- Samad, A., & Hassan, M. K. (1999). The performance of Malaysian Islamic bank during 1984-1997: an exploratory study. *International Journal of Islamic Financial Services*, 1(3), 1-14.
- Saroking, D., & Schulking, J. (1991). Environmental concerns and the business of banking. *Journal of Commercial Bank Lending*, Nr 74.5, pp. 6-19.
- Scheire, C., & De Maertelaere, S. (2009). Banking to make a difference: Artevelde University College.
- Sinkey, J. (2002). Commercial Bank Financial Management: In the Financial-Services Industry 6th Edition Prentice Hall, Upper Saddle River, NJ.
- Simpson, W.G., & Kohers T. (2002). The link between corporate social and financial performance: evidence from the banking industry. *Journal of Business Ethics* 35: 97-109.
- Soana, M.G. (2011). The relationship between corporate social performance and corporate financial performance in the banking sector. *Journal of Business Ethics* 104(1): 133-148.
- Tay, L., & Diener, E. (2011). Needs and subjective well-being around the world. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101, 354-365.
- World Commission on Environment and Development, (1987). *Our Common Future*, Oxford.
- Wright, P., & Ferris, S. P. (1997). Agency conflict and corporate strategy: The effect of divestment on corporate value. *Strategic management journal*, 18(1), 77-83.
- Wu, M., & Shen, C., (2013). Corporate social responsibility in the banking industry: Motives and financial performance. *Journal of Banking and Finance* 37, 3529-3547.



#### Boeken:

- Barbier, E.B. (1987). *The Concept of Sustainable Economic Development*. *Environmental Conservation*, 14(2), 101-110.
- Benedikter, R. (2011). *Social Banking and Social Finance: Answers to the Economic Crisis*. New York: Springer Briefs in Business.
- de Clerck, F. (2009). *Ethical Banking*. In Zsolnai Laszlo / BodaZsolt / Fekete Laszlo 'Ethical Prospects: Economy, Society and Environment'.
- Friedman, M. (2007). *The social responsibility of business is to increase its profits* pp. 173-178. Springer Berlin Heidelberg.
- Margolis, J. D., & Walsh, J. P. (2001). *People and profits?: The search for a link between a company's social and financial performance*. Psychology Press.
- Mishan, E.J. (1967). *The Costs of Economic Growth*. London, Staples Press.
- Post, J. E., Preston, L. E., & Sauter-Sachs, S. (2002). *Redefining the corporation: Stakeholder management and organizational wealth*. Stanford University Press.
- Reed, D. (1996). *Structural Adjustment, the Environment and Sustainable Development*, Earthscan, London.
- Weber, O. & Remer S. (2011). *Social Banks and the Future of Sustainable Finance*. New York: Routledge.

## Appendix

Tabel 1

Bank	Land	Bezittingen 2012
<b>Ethische banken</b>		
Affinity Credit Union	Canada	\$2.458
Alternative Bank Switzerland	Zwitserland	\$1.357
Assiniboine Credit Union	Canada	\$3.410
Banca Etica	Italië	\$1.272
Bankmecu	Australië	\$2.943
Credit Cooperatif	Frankrijk	\$19.709
Cultura Bank	Noorwegen	\$89
Ecology Building Society	Verenigd Koninkrijk	\$177
GLS Bank	Duitsland	\$3.586
Merkur Cooperative Bank	Denemarken	\$374
New Resource Bank	USA	\$200
OnePacificCoast Bank	USA	\$282
Sunrise Banks	USA	\$753
Triodos Bank	Nederland	\$6.987
Vancity	Canada	\$16.948
<b>Armoede bestrijdende banken</b>		
Banco Fie	Bolivia	\$967
BancoSol	Bolivia	\$886
BRAC Bank	Bangladesh	\$2.122
Centenary Bank	Uganda	\$449
Clean Energy Development Bank	Nepal	\$83
Mibanco, Banco de la Microempresa	Peru	\$2.142
SAC Apoyo Integral, S.A.	El Salvador	\$75
Vision Banco	Paraguay	\$835
XacBank	Mongolië	\$754

Tabel 2

	2008	2009	2010	2011	2012
Alle banken					
<b>Winstgevendheid</b>					
Rendement eigen vermogen	6,79%	7,00%	8,83%	9,36%	7,05%
Rendement totaal vermogen	0,47%	0,49%	0,63%	0,68%	0,56%
Cost-to-Income ratio	72,15%	74,24%	68,95%	68,66%	72,50%
<b>Liquiditeit</b>					
Loan-to-Asset ratio	76,92%	77,29%	79,52%	78,44%	78,66%
Loan-to-Deposit ratio	110,47%	105,79%	106,47%	106,34%	99,79%
Deposit-to-Asset ratio	70,82%	75,51%	76,64%	75,86%	79,79%
<b>Solvabiliteit</b>					
Equity ratio	7,20%	7,91%	8,04%	7,99%	8,11%
Tier 1 ratio	11,31%	12,03%	12,23%	11,97%	12,44%
Totaal van bezittingen	\$45.155	\$50.561	\$54.996	\$61.532	\$68.858
totaal van leningen	\$34.179	\$39.016	\$43.665	\$48.191	\$54.164
	2008	2009	2010	2011	2012
Equity ratio	7,20%	7,91%	8,04%	7,99%	8,11%
Tier 1 ratio	11,31%	12,03%	12,23%	11,97%	12,44%

Tabel 3

	2008	2009	2010	2011	2012
Ethische banken					
<b>Winstgevendheid</b>					
Rendement eigen vermogen	5,13%	5,09%	7,05%	7,61%	5,90%
Rendement totaal vermogen	0,31%	0,32%	0,46%	0,51%	0,44%
Cost-to-Income ratio	73,26%	75,97%	70,32%	69,81%	73,82%
<b>Liquiditeit</b>					
Loan-to-Asset ratio	76,99%	77,77%	80,26%	79,11%	79,68%
Loan-to-Deposit ratio	110,31%	106,15%	107,08%	106,79%	99,36%
Deposit-to-Asset ratio	71,15%	76,11%	77,45%	76,62%	81,27%
<b>Solvabiliteit</b>					
Equity ratio	7,04%	7,78%	7,96%	7,77%	7,96%
Tier 1 ratio	11,41%	12,21%	12,58%	12,20%	12,69%
Totaal van bezittingen	\$41.768	\$46.043	\$49.202	\$54.641	\$60.545
totaal van leningen	\$31.645	\$35.800	\$39.488	\$43.224	\$48.242

Tabel 4

	2008	2009	2010	2011	2012
Armoede bestrijdende banken					
<b>Winstgevendheid</b>					
Rendement eigen vermogen	27,19%	26,42%	23,97%	23,24%	15,37%
Rendement totaal vermogen	2,44%	2,24%	2,07%	2,02%	1,45%
Cost-to-Income ratio	58,43%	56,58%	57,29%	59,57%	62,89%
<b>Liquiditeit</b>					
Loan-to-Asset ratio	76,07%	72,49%	73,27%	73,14%	71,26%
Loan-to-Deposit ratio	112,48%	102,12%	101,27%	102,71%	102,97%
Deposit-to-Asset ratio	66,70%	69,43%	69,73%	69,80%	69,01%
<b>Solvabiliteit</b>					
Equity ratio	9,06%	9,25%	8,73%	9,72%	9,20%
Tier 1 ratio	10,00%	10,21%	9,26%	10,12%	11,11%
Totaal van bezittingen	\$3.387	\$4.518	\$5.794	\$6.891	\$8.313
totaal van leningen	\$2.534	\$3.216	\$4.177	\$4.967	\$5.922